

Dinsdag 4 september 1917 – ochtendeditie

Londen, 3 september. Officieel avondbericht. De vijand toonde gedurende de dag een aanmerkelijke levendigheid ten noorden van Ieper.

In de afgelopen nacht wierpen onze vliegtuigen met goed gevolg meer dan drie ton bommen op een vijandelijk vliegpark. Bij een luchtgevecht werd een Duits toestel neergeschoten; een ander dreef stuurloos neer. Een van onze vliegtuigen wordt vermist.

Berlijn, 3 september. In Vlaanderen stokten de Engelse gedeeltelijke aanvallen der laatste dagen. Het Britse geschut heeft de strijd hervat; een nieuwe strijd der wederzijdse artillerie om de overmacht is ingezet. Bijzonder hevig was het vuur, dat bij tussenpozen tot een vernietigingsvuur aanzwol, in de streek van Nieuwpoort en aan beide zijden van de spoorweg Boezinge-Staden. De afweerwerkzaamheid der Duitse batterijen had succes.

Ten noordoosten van Boezinge werd een munitieopslagplaats getroffen, die met een over grote afstand hoorbaar gekraak ontplofte.

Belgische burgers weggevoerd.

Havre, 3 september. Uit een document, medegeedeeld door de Belgische regering, blijkt dat de burgers van Langemark, Staden, Elverdinge, Woumen en Roeselare door de Duitsers zijn weggevoerd. Daarin zijn niet begrepen de mannen van 16 tot 60 jaar. Dezen worden gedwongen te arbeiden in loopgraven. Verschillenden zijn er reeds door granaten gedood. De Duitsers gaan bij hun ontruimingen in België zo te werk. De bewoners moeten met hun pakken naar het station gaan. Vrouwen, kinderen en grijsaards moeten plaats nemen in de eerste rijtuigen, de mannen worden in de achterste rijtuigen

geborgen. Wanneer de trein vertrekt, worden de achterste wagons met de mannen erin afgehaakt. Eerst wanneer zij de plaats van bestemming bereikt hebben zien de vrouwen en kinderen welk lot er voor de echtgenoten, vaders en broers weggelegd is.

De Duitsers vorderen veel arbeiders voor de loopgraven op. In de streek van Kortrijk en Menen zijn reeds 2000 burgers met geweld door de vijand ingelijfd.

De “onthullingen” van Gerard.

Berlijn, 3 september. Von Bethmann Hollweg, de vorige rijkskanselier, heeft de 30<sup>e</sup> augustus tot een vertegenwoordiger van de Associated Press gezegd, sprekend over de “onthullingen” van Gerard, de vroegere Amerikaanse gezant in diens onlangs gepubliceerde boek, dat hij de indruk gekregen had, dat Gerard toch iets teveel de teugels van zijn fantasie gevierd had. Dit geldt vooral voor de zogenaamde uitlatingen van von Bethmann over de plannen van Duitsland ten opzichte van Luik, Namen, de Belgische havens en spoorwegen en de militaire en economische controle op België. Zulke oorlogsdoelen van Duitsland heb ik, zegde von Bethmann, aan Gerard niet kenbaar gemaakt; ik heb juist bij alle gelegenheden en ook bij ons gesprek in januari steeds gewezen op mijn redevoering in de rijksdag, waarin ik verklaarde, dat Duitsland positieve waarborgen zou eisen, dat het Belgische gebied en de Belgische politiek in de toekomst niet tot een aanhoudende bedreiging van Duitsland zouden worden gebruikt. Omtrent de hoedanigheid van deze waarborgen heb ik mij niet geuit.

Gerard, zo zegde von Bethman Hollweg verder, maakte de opmerking, dat de verwezenlijking van de verlangens, die er in sommige kringen in Duitsland ten opzichte van België gekoesterd werden, tenslotte aan koning Albert slechts een schijnmacht zouden

laten en hij vroeg of wij eigenlijk niet beter zouden doen Luik te annexeren, wat volgens hem bereikbaar was. Misschien maakte Gerard deze opmerking om een antwoord van mij uit te lokken. Zo dit het geval was, mislukte zijn poging in alle opzichten. Ik beperkte mij in al mijn gesprekken hierover, gesprekken met de gezant tot mijn in het openbaar gedane mededelingen, waarin ik gezegd heb, dat ik naar een vrede streefde, die het Duitsland mogelijk maakt vriendschappelijk naast België te leven. Het geheugen schijnt Gerard ook niet echt gediend te hebben toen hij opschreef wat wij over Rusland besproken hadden. Hij hoorde van mij noch over Rusland, noch ten opzichte van Roemenië of Servië de uitlatingen, die hij mij in de mond legt.

Boeken.

Van Prof. Dr. Leo Van Puyvelde is bij P. N. Van Kampen & Zoon te Amsterdam een Franse brochure verschenen over de Vlaamse zaak. Ze bestaat uit twee vertaalde Nederlandse stukken; de rede, op de verjaardag van de koning van België te 's Gravenhage voor de Belgen gehouden en een opstel, in oktober 1916 verschenen in De Gids. Reeds verscheen van Van Puyvelde bij Van Kampen een antwoord in het Nederlands op de vraag: "waarom vooraanstaande Vlamingen niet meedoen met hen die, gedurende de bezetting van hun land, de taalstrijd hervatten": - een zaak, aangeduid als "het keerpunt" der Vlaamse beweging.

Ziehier nu L'Orientation nouvelle du mouvement flamand: de twee genoemde opstellen met een voorrede.

Leo Van Puyvelde herinnert er in deze laatste aan, dat de "Vlaamse Beweging" aanvankelijk een zuiver letterkundig en geschiedkundig karakter had en de werkzaamheid zich later verplaatste en uitbreidde en voornamelijk op wetgevend gebied kwam.

Doch nu is er wat anders gekomen, ten gevolge van en ondanks de overweldiging. “Enige verdwaalde Vlamingen” – Van Puyvelde heeft reeds enige tijd tegen hun gezindheid gewaarschuwd om uit de bebloede handen van de vijand, die hun land bezet hield en martelde, de verwezenlijking te aanvaarden van enige punten van hun taalprogramma.

Zelf Vlaming, zelf gebonden aan de Vlaamse Beweging, man van studie, zonder enig politiek gezag; moet Van Puyvelde thans nog ernstiger waarschuwen en doet dit met kracht.

Dinsdag 4 september 1917 – avondeditie

Kleding voor geïnterneerde Belgen.

Naar men ons mededeelt, zullen voortaan geïnterneerde Belgische militaire, die in verschillende gemeenten als zogenaamde enkeling zijn tewerkgesteld, in het vervolg voor rekening van de Belgische staat gekleed kunnen worden.

Het blijft echter aan de geïnterneerden vergund, zich vrij in burgerkleding te bewegen. Dit aanschaffen van burgerkleding geschiedt dan op kosten van de belanghebbenden.

De hierboven bedoelde geïnterneerden zijn verplicht hun militaire uitrusting behoorlijk te onderhouden: ze moeten bij eventuele terugkeer naar het interneringsdepot in uniform gekleed zijn.

Berlijn, 4 september. Officieel: Legergroep Rupprecht: In Vlaanderen, alsmede aan de kust en tussen Langemark en Waasten, was 's middags de geschutwerkzaamheid tot de grootste hevigheid gestegen. In de boog van Ieper ontstonden kleine gevechten voor

onze stellingen. Enige vijandelijke soldaten, die in onze linies waren doorgedrongen, werden gevangen genomen.

Het bezoek van de rijkskanselier aan België.

Berlijn, 4 september. De rijkskanselier is vanochtend van een vijfdaagse reis naar België teruggekeerd.

Volgens de Norddeutsche was het doel van de reis, om zich persoonlijk op de hoogte te stellen van de toestanden in België en de stemming aan het front.

In België heeft Michaëlis van de gelegenheid gebruik gemaakt om over een aantal aangelegenheden met de gouverneur-generaal te beraadslagen en met de bestuurders kennis te maken.

Zoals reeds is medegedeeld, heeft de kanselier ook de Raad van Vlaanderen ontvangen, aan wie hij mededeelde, dat er door de kanselierwisseling geen verandering is gekomen in de politiek ten opzichte van de Vlamingen.

Aan het front heeft de kanselier de aanvoerders van de verschillende legergroepen bezocht en een onderhoud gehad met de Duitse kroonprins en de kroonprins van Beieren.

Door het bezoek aan het front heeft de rijkskanselier een indruk gekregen van de diensten, welke de opofferingsgezinde legers het vaderland bewijzen.

Men meldt ons uit Oostburg:

De actie der vliegmachines, die gisteravond bommen gestrooid hebben boven België, was buitengewoon groot. Elk ogenblik zag en hoorde men het afweergeschut in werking. Omstreeks tien uur passeerde hier dichtbij een vliegmachine, wat zich nog enkele malen,

tot twaalf uur, herhaalde. Zover wij konden waarnemen, werden er ook enkele gevechten geleverd tussen de vliegmachines. Er zijn veel ontploffingen van bommen gehoord.

De Daily Telegraph zegt in een bespreking van het protest van de Belgische regering tegen de door de Duitsers ingevoerde bestuurlijke scheiding onder meer:

Aan het denkbeeld van een verdeling van België in twee bestuursgebieden is het eerst uiting gegeven in april van het vorig jaar, toen von Bethmann Hollweg aan de zogenaamde Raad van Vlaanderen mededeelde, dat Duitsland "het lang verdrukte Vlaamse ras niet weer aan verfransing kon overlaten."

Het Engelse blad noemt dat "walgelijke huichelarij", die de grondtoon is van de nog steeds voortgezette poging om de Vlaamse bevolking van België te verleiden tot ontrouw tegen hun vaderland. Het doel dat de Duitsers daarmee beogen is blijkbaar om – indien ze niet in staat zijn geheel België te behouden – ten minste te trachten Vlaanderen en Antwerpen, waar zij de meeste waarde aan hechten te krijgen.